

MEĐIMURSKO VELEUČILIŠTE U ČAKOVCU
STRUČNI STUDIJ MENAĐMENTA TURIZMA I SPORTA

LUKA NEMČIĆ

RAZVOJ I ANALIZA REZULTATA U RUKOMETU

ZAVRŠNI RAD

ČAKOVEC, 2017.

MEĐIMURSKO VELEUČILIŠTE U ČAKOVCU
STRUČNI STUDIJ MENADŽMENTA TURIZMA I SPORTA

LUKA NEMČIĆ

**RAZVOJ I ANALIZA REZULTATA U
RUKOMETU
DEVELOPMENT AND ANALYSIS OF HANDBALL
RESULTS**

ZAVRŠNI RAD

Mentor:

Tomislav Hublin, mag.cin.

ČAKOVEC, 2017.

SAŽETAK

U ovom završnom radu govorit će se o povijesti rukometa, sportu koji je svjetski popularan, ali i aktivan još od davnih antičkih vremena. Na samom početku ovoga rada nalazit će se općenito sama povijest toga sporta te će se spomenuti sportovi koji su od rimskog doba do danas bili slični rukometu, koji su i doveli do tog današnjeg konačnog izgleda ove igre. Nakon predstavljanja povijesti i početka rukometa u svijetu, slijedi povijest rukometa u Hrvatskoj. U Hrvatskoj se rukomet počeo razvijati u prvoj polovici 20. stoljeća kada je Franjo Bučar spomenuo termin „rukomet“ u časopisu Hrvatski sokol. Potom se počinju osnivati rukometne selekcije, nakon toga rukometni odbor te Hrvatski rukometni savez koji je organizirao rukometna natjecanja. Nakon povijesti rukometa bit će predstavljeno istraživanje o najuspješnijim rukometnim reprezentacijama na svjetskoj i europskoj razini, ali i na Olimpijskim igrama. Istraživanje će se provoditi po principu bodovanja 4 najuspješnije reprezentacije na pojedinačnom natjecanju svih godina kojih su se natjecanja održavala. Također, bit će predstavljeno i natjecanje europske Lige prvaka koje se provodi od 1993. godine te hrvatski uspjesi na tom natjecanju. Provest će se i istraživanje o najuspješnijim rukometnim klubovima u tom sustavu natjecanja. To istraživanje osvrnut će se samo na finaliste pojedinačnog natjecanja kako bi se uvidjelo koje zemlje imaju najuspješnije rukometne klubove. Potom će biti predstavljeni i hrvatski najveći uspjesi na reprezentativnoj razini kao što su osvajanje dviju zlatnih medalja na Olimpijskim igrama, ali i jedne zlatne medalje na svjetskom prvenstvu u Portugalu. Također, bit će predstavljeni i najveći klupski rezultati kao što je osvajanje europskih naslova Partizana iz Bjelovara i Rukometnog kluba Zagreb. Na samom kraju ovog rada bit će iznijeti rezultati provedenih istraživanja, kratki osvrt na te rezultate te vrline, ali i mane koje su dovele do uspjeha ili neuspjeha pojedinih reprezentacija te mogućnost daljnjih istraživanja i drugih rukometnih segmenata koji bi mogli pokazati koja je reprezentacija 'vladar' rukometnog svijeta.

Ključne riječi: *rukomet, povijest, natjecanja, istraživanje, uspješnost, Olimpijske igre, europska Liga prvaka*

SUMMARY

In this final work, it will be talked about the history of handball, a sport that is popular in the world and has been active since ancient times. At the very beginning of this work, it will be the history of this sport and sports which have been similar to the handball since the Roman times, which led to today's final appearance of the game. After presenting the history and the beginning of handball in the world, it follows the history of handball in Croatia. In Croatia handball began to develop in the first half of the 20th century when Franjo Bučar mentioned the term "handball" in the magazine "Hrvatski sokol". Then handball selections start to be founded, followed by the Handball Committee and the Croatian Handball Association which organized handball competitions. After the history of handball it will be presented a survey of the most successful handball team at the world and European level, as well as at the Olympic Games. The research will be conducted according to the scoring principle of the 4 most successful teams in each competition of all the years in which the competitions were held. The European Champions League competition that has been running since 1993, and the Croatian successes in this competition will also be presented. The research will be carried out about the most successful handball clubs in that competition system. For the research, only the finalist of the individual competition will be considered to see which countries have the most successful handball clubs. Then Croatia's biggest successes will be presented at a representative level, such as winning two gold medals at the Olympic Games, and a gold medal at the World Cup in Portugal. Also, the biggest club results will be presented, such as winning the European title of Partizan from Bjelovar and handball club Zagreb. At the very end of this paper will be the results of the research, a brief review of these results and the virtues, but also the failures that have led to the success or failure of individual representations and the possibility of further research and other handball segments that could show which nation is the "ruler" of handball world.

Key words: *handball, history, competitions, research, success, Olympic games, European champions league*

SADRŽAJ

SAŽETAK

1. UVOD	5
2. CILJ RADA	6
3. POVIJEST RUKOMETA	6
3.1. Povijest rukometa u Hrvatskoj	8
3.2. Najveći uspjesi Hrvatskoga rukometa	9
3.3. Rukometna Liga prvaka – kratka povijest i sadašnjost natjecanja	12
4. ANALIZA USPJEŠNOSTI RUKOMETNIH REPREZENTACIJA	14
5. RASPRAVA	24
6. ZAKLJUČAK	26
7. LITERATURA.....	27

1. UVOD

Čovjek je još od prapovijesti imao potrebu za kretanjem, za razvijanjem svoje fizičke snage koja mu je koristila da bi prehranio sebe, svoje bližnje i za svakodnevnu borbu za život koja je u tim vremenima ljudske povijesti bila vrlo česta. Puno kasnije, ta potreba za kretanjem i razvijanjem fizičke snage i izdržljivosti pretvorena je u sport i sportska natjecanja, a početak vrhunca krenuo je 1896. godine kada je barun Pierre de Coubertin, koji je svijetu poznat kao utemeljitelj modernih Olimpijskih igara, obnovio i organizirao prve moderne Olimpijske igre u Ateni. U to vrijeme kreće streloviti razvoj velikog broja sportova pa tako i rukometa – u današnje vrijeme jedan od najpoznatijih i najpopularnijih europskih sportova.

Rukomet je sport koji se igra u sportskim objektima zatvorenog tipa. Broj igrača svake momčadi koji se u isto vrijeme mogu nalaziti na terenu je 7, od toga 6 igrača i jedan vratar. Dimenzije sportskog terena su 20 metara širine i 40 metara dužine, a regularno vrijeme trajanja utakmica je 60 minuta. Razne igre slične rukometu igrale su se još u drevnom Rimu, no rukomet kakvog danas poznajemo star je tek nešto više od 100 godina. Vrlo je popularan u zemljama Europe, pogotovo u zemljama visokog standarda poput Danske, Njemačke, Švedske i Švicarske. Koliko je rukomet razvijeniji u Europi nego u ostatku svijeta govori i činjenica da naslov svjetskog prvaka u rukometu za muškarce nikad nije osvojila neka neeuropska reprezentacija. Prvo svjetsko prvenstvo u rukometu za muškarce odigrano je 1938. godine, a na programu Olimpijskih igara rukomet se nalazi neprekidno od Olimpijskih igara u Münchenu 1972. godine.

2. CILJ RADA

Cilj završnog rada na temu „Razvoj i analiza rezultata u rukometu“ je opisati razvoj rukometa kroz povijest i analizirati uspješnost reprezentacija na svjetskim i europskim prvenstvima i Olimpijskim igrama ovog sporta u muškoj konkurenciji.

Istraživanje će se provesti bodovanjem po četiri najbolje plasirane reprezentacije na svakom natjecanju te će se na kraju ukupnim zbrojem odrediti koja je najuspješnija rukometna reprezentacija.

Još jedan od ciljeva autora ovog rada je prikazati rukomet kao jedan od najzanimljivijih, najbržih i najplemenitijih sportova uopće jer za igranje rukometa potrebne su mnoge vještine poput brzine, spretnosti s loptom, agilnosti i brzog reagiranja u pojedinim situacijama. Rukomet je vrlo kvalitetan sport za razvoj motoričkih i ostalih sposobnosti kod djece i mladih, stoga je i vidljiv veći interes za ovaj sport nakon sjajnih uspjeha hrvatskih rukometaša na europskoj, svjetskoj i olimpijskoj razini. Još jedan od ciljeva ovog rada je prikazati uspjehe hrvatske rukometne reprezentacije na europskoj, svjetskoj i olimpijskoj razini te kako je rukomet jedan od najtrofejnijih hrvatskih sportova.

3. POVIJEST RUKOMETA

Iako rukomet većina ljudi smatra mladim sportom i to ponajviše zbog čestih mjenjanja velikog broja pravila pa i dimenzija igrališta, veličina i obujma lopti, vrlo slični sportovi su se igrali tisućama godina unazad i to u starom Rimu gdje su Rimljani igrali igru sličnu današnjem rukometu po imenu *expulsim ludere*. Iako pravila po kojima su Rimljani igrali nisu zabilježena, ostaci oslikanih zidova i drevnih slika pokazuju kako se ta igra igrala udaranjem predmeta vrlo sličnoj lopti u zid. Igrači koji su igrali ovu igru nazivali su se *ludere raptim*, a prostorije u kojima su igrali zvale su se palestre, no dovoljno je bilo imati samo zid. U srednjem vijeku diljem Europe igrala se igra slična rukometu, no u svakoj državi su bila drugačija pravila. Kermeci (2017.) navodi da se u Njemačkoj igrao *fangballspielen*, što u prijevodu znači „igra hvatanja lopte“.

Po Kermeciju (2017.) tek krajem 19. stoljeća, točnije 1898. godine u Danskoj nastaje igra za koju većina rukometnih stručnjaka i povjesničara misli da je preteća današnjem rukometu, a to je *haandbold*, čija je pravila izmislio Holger Nielsen, danski olimpijac

koji je osvojio tri medalje na Olimpijskim igrama 1986. u Ateni. No, odvojeno od Danske verzije rukometa, zasebno za sebe su se razvijali sportovi vrlo sličnih pravila u Češkoj i Njemačkoj. Zanimljivo je da češka verzija rukometa, *hazena*, kojoj je prije više od 100 godina pravila napisao Vaclav Karas, se aktivno igra i danas na području Češke, gdje postoji i nacionalna liga ove vrste rukometa. Svaka država je imala svoju vrstu rukometne igre, uvodili su se u škole i fakultete kao dio tjelesnog vježbanja, sve do 1915. godine kada po Kermeciju (2017.) Karl Schelenz, njemački sportaš i kasnije profesor, spaja danski *haandbold* i njemački *torball* te prevrtanjem slova tvori – *handball*, odnosno rukomet. Važno je spomenuti da su se sve inačice rukometa igrale u zatvorenim sportskim objektima, osim njemačke inačice, koja se igrala na otvorenim sportskim objektima, najčešće nogometnim terenima te u istim dimenzijama kao već spomenuti nogometni tereni. Kao što je već rečeno, rukomet se igrao u školama i visokim ustanovama kao dio tjelesne kulture. „Prva međunarodna utakmica odigrana je 1925. godine između Njemačke i Austrije. Njemačka je pobijedila rezultatom 6:3“. (Kermeci, 2017.)

Za vrijeme IX. Olimpijskih igara u Amsterdamu 1928. godine osnovana je Međunarodna Amaterska Rukometna Federacija, a najveći razlog je bio taj što se rukomet našao na popisu demonstracijskih sportova za XI. Olimpijske igre koje su se održale u Berlinu 1936. godine. Kroz te godine rukomet je dobivao na značaju, ali još uvijek nije bio na razini da ga se smjesti u istu rečenicu s mnogo popularnijim sportovima u to vrijeme kao što su tenis i nogomet.

Na XI. Olimpijskim igrama u Berlinu rukomet se igrao na velikom vanjskom terenu, a naslov prvog olimpijskog pobjednika osvojila je Nacistička Njemačka. Rukomet je jedan od rijetkih sportova koji je svoju premijeru kao jedno veliko natjecanje imao na Olimpijskim igrama, a ne na svjetskom ili nekom kontinentalnom prvenstvu. Nakon tih Igara, Međunarodni Olimpijski Odbor je zaključio da rukomet nije na potrebnj i zadovoljavajućoj razini na kojoj su bili tadašnji olimpijski sportovi i maknut je s programa sportova za Olimpijske igre. Nešto se moralo promjeniti pa je s godinama igranje rukometa sve rijeđe bilo na vanjskom terenu, a sve više u dvoranama. U međuvremenu, dvije godine nakon Igara u Berlinu, održano je prvo Svjetsko prvenstvo u rukometu u Njemačkoj, gdje je domaćin kao i prije dvije godine osvojio naslov

prvaka. To svjetsko prvenstvo također se igralo na velikom vanjskom terenu te je tako to bilo zadnje natjecanje koje se igralo na velikim vanjskim terenima.

Nakon završetka 2. Svjetskog rata, Međunarodna Amaterska Rukometna Federacija 1946. godine mijenja ime u Međunarodnu Rukometnu Federaciju te kreće reforma rukometa. Nakon šesnaestogodišnje stanke ponovno se organizira svjetsko rukometno prvenstvo, no ovog puta u zatvorenom sportskom objektu. Rukomet na travi se igra sve rjeđe pa do 1958. godine nestaje s 'lica zemlje'. Od tada svjetska prvenstva se igraju svakih 4 godine, no bilo je slučajeva kada su se prvenstva igrala i svake 3 godine. Interes je rastao sve više pa se tako i broj ekipa koje su sudjelovale na natjecanju povećavao, tako da današnji broj ekipa na svjetskim prvenstvima iznosi 24.

Govoreći o Olimpijskim igrama, rukomet se na 'velika vrata' vratio 1972. godine u Munchenu na XX. Olimpijskim igrama, gdje je zlato osvojila reprezentacija Jugoslavije predvođena hrvatskim rukometašima, ponajviše Hrvojem Horvatom – Cvebom, Albinom Vidovićem i Zdenkom Zovkom. Od tada je rukomet neprekidno na popisu olimpijskih sportova, a ženski rukomet se na Igrama pojavio 4 godine kasnije na XXI. Olimpijskim igrama u Montrealu. Prvo Europsko prvenstvo održalo se relativno kasno, 1994. godine u Portugalu te se otada održava svake dvije godine.

„Rukomet je jedna od najpopularnijih i najrasprostranjenijih igara među djecom i odraslima u cijelom svijetu. Iako star tek nešto više od 100 godina, danas se igra u preko 150 zemalja svijeta, na svim kontinentima, a zanimljivo je i indikativno da je najcjenjeniji u zemljama visokog standarda i zamjetne opće kulture i sačuvane tradicije (Švedska, Danska, Norveška, Njemačka, Španjolska, Švicarska, Francuska...), kao i u zemljama bivšeg sovjetskog bloka (Rusija, Rumunjska, Mađarska, Češka, Slovačka), ali i u onim zemljama koje žele ući u svijet razvijenih (Egipat, Alžir, Tunis, Kina, te zemlje Arapskog poluotoka)“ (Malić, 1999).

3.1. Povijest rukometa u Hrvatskoj

Rukomet kao jedan od najpopularnijih sportova i jedan od najtrofejnijih, ako ne i najtrofejniji sport u Hrvatskoj, vrlo brzo je došao do naših krajeva. „Riječ rukomet prvi je u nas upotrijebio Franjo Bučar, opisujući njemačku igru *schleuderball* u časopisu Sokol 1904. godine“ (Jajčević, 2010). U to vrijeme rukomet se tek 'učio' pa su se prve

organizirane utakmice počele igrati na početku 30-ih godina prošlog stoljeća. „Prvu rukometnu utakmicu odigrali su učenici Državne realne gimnazije u Varaždinu 29. 5. 1930. godine“ (Jajčević, 2010). Tu sekciju je vodio profesor Zvonimir Suligoj.

Po Jajčeviću (2010.) rukomet se širi pa tako u Zagrebu rukometnu momčad osnivaju učenici I. realne muške gimnazije koji se 01. lipnja 1935. godine udružuju s ostalim školama i odigravaju utakmicu protiv vršnjaka iz Slovenije povodom otvorenja Srednjoškolskog igrališta u Zagrebu. Iduće godine osniva se prvo rukometno prvenstvo na kojem se natječu srednje škole grada Zagreba, a 1939. godine odigrana je prva povijesna utakmica u Hrvatskoj u koje su se susrele studentske reprezentacije Zagreba i Graza, a pobijedio je Graz rezultatom 11:2. Za vrijeme Nezavisne Države Hrvatske osnovan je Hrvatski rukometni savez koji je organizirao rukometna natjecanja tijekom II. svjetskog rata. U to vrijeme, Hrvatska reprezentacija je odigrala prvu međunarodnu utakmicu gdje je poražena od Mađarske 9:0 u Budimpešti. Nakon II. Svjetskog rata održavaju se turniri u kojem sudjeluju gradovi sa svojim reprezentacijama. „Prvi savezni muški rukometni turnir, na kojem su nastupile reprezentacije gradova, održao se u Zagrebu 1948.“ (Jajčević, 2010). Rukometne momčadi organiziraju se u raznim sportskim društvima koji se nakon toga odvajaju te počinju samostalni rad kao rukometni klubovi, a najuspješniji od njih su zagrebački klubovi *Zagreb* i *Medveščak Zagreb* te *Partizan Bjelovar*. Nakon II. Svjetskog rata pa sve do Domovinskog rata mnogi hrvatski rukometaši su sudjelovali u velikim uspjesima reprezentacije Jugoslavije, a navažniji među njima su bili Horvat, Pribanić, Vidović, Serdarušić i Saračević. Po Horvatu (1988.) novinari su upitali rumunjskog igrača Gruju, jednog od najvećih rumunjskih igrača svih vremena, da li bi htio igrati u jugoslavenskoj reprezentaciji, na što je ovaj odgovorio da za njega tamo nema mjesta jer svi ti igrači čine jednu cijelinu. To je samo jedan od dokaza koliko su hrvatski rukometaši donijeli radosti jugoslavenskom narodu, a u poslijeratnim godinama i hrvatskom.

3.2. Najveći uspjesi Hrvatskoga rukometa

Nedugo nakon Međunarodnog priznavanja Hrvatske, „Hrvatski rukometni savez postao je članom Međunarodne rukometne federacije (10.4.1992. godine) i Europske rukometne Federacije (23.7.1992. godine)“. (Jajčević, 2010.) To je bio znak da Hrvatska može nastupati na međunarodnim rukometnim natjecanjima. Najbolja potvrda

da se rodila nova rukometna velesila stigla je već 1994. godine na Europskom prvenstvu u Portugalu gdje je Hrvatska osvojila brončanu medalju pobijedivši u utakmici poraženih polufinalista vrlo jaku reprezentaciju Danske. Već iduće godine na Svjetskom prvenstvu na Islandu, Hrvatska igra svoje prvo finale. Sjajnom igrom i još sjajnijom momčadi koju su činili igrači poput Zlatka Saračevića, Iztoka Puca i Patrika Čavara, Hrvatska osvaja drugo mjesto, što je bio odličan rezultat i uvertira za ono što je slijedilo iduće godine na XXVI. Olimpijskim igrama u Atlanti gdje je Hrvatska osvojila svoje prvo rukometno zlato te općenito prvo zlato za Hrvatsku na Olimpijskim igrama.

Slika 1. Olimpijski pobjednici 1996.

Izvor: <http://www.hrvatskareprezentacija.hr/prvi-put-zajednistvo-zlatne-rukometne-generacije/> (01.09.2017.)

Nakon tih Olimpijskih igara slijedi razdoblje bez osvojenih medalja koje traje 7 godina, a zatim nakon preuzimanja izborničkog mjesta, Lino Červar odmah osvaja zlatnu medalju na Svjetskom prvenstvu 2003. godine u Portugalu. Ovaj uspjeh je veći time što je Lino Červar preuzeo reprezentaciju dok je ona bila u potpunom 'rasulu' – godinu dana ranije na Europskom prvenstvu Hrvatska je završila na posljednjem mjestu. Osvajanjem tog naslova, Hrvatska opet ulazi među rukometnu elitu gdje se nalazi i danas. 2004. godine na XXVIII. Olimpijskim igrama u Ateni, Hrvatska opravdava ulogu favorita te s omjerom pobjeda i poraza 8-0 uzima drugo olimpijsko zlato u reprizi finala sa Svjetskog prvenstva u Portugalu godinu dana ranije. Ovo je bilo i posljednje zlato koje je naša reprezentacija do danas osvojila. Na sljedećem Svjetskom prvenstvu koje je održano u Tunisu, Hrvatska je izgubila u finalu od Španjolske gdje su španjolci postigli 40 pogodaka Hrvatskoj reprezentaciji. „Prije dvije godine – zlato. Sada srebro. Zaslužili

su hrvatski pljesak. Mi smo Hrvati, ispred Nijemaca, Čeha, Rusa, Norvežana, Slovenaca, Danaca, Šveđana, Francuza...” (Magdić, 2007). Tri godine Hrvatska reprezentacija čekala na novu medalju koja je stigla na Europskom prvenstvu 2008. godine u Norveškoj. Reprezentacija je osvojila srebro, izgubivši u finalu od reprezentacije Danske. Hrvatska reprezentacija je čekala čak 14 godina na europsku medalju, od Europskog prvenstva 1994. godine u Portugalu. 2009. godine, Hrvatska je bila domaćin Svjetskoga prvenstva i sve je bilo podređeno tome da Hrvatska osvoji zlato, no i ovoga puta hrvatska reprezentacija ne uspijeva osvojiti zlatnu medalju. Ne osporavajući njihov uspjeh, kvalitetu i osvojeno zlato, Francuska je u tom finalu imala vidljivu 'pomoć' od sudaca i kada se to spoji s već navedenom kvalitetom i snagom koju je ta reprezentacija Francuske imala, jednosavno se nije moglo više od srebra. Sljedeće godine na Europskom prvenstvu u Austriji u reprizi prošlogodišnjeg finala, Hrvatska reprezentacija gubi od Francuske u borbi za zlatnu medalju. Nakon tog prvenstva, Lino Červar se oprostio od reprezentacije i otišao kao najuspješniji izbornik u povijesti Hrvatskog rukometa. Nakon njega, na mjesto izbornika dolazi Slavko Goluža koji s reprezentacijom osvaja tri brončane medalje – XXX. Olimpijske igre 2012. godine u Londonu, Europsko prvenstvo 2012. godine u Srbiji i Svjetsko prvenstvo 2013. godine u Španjolskoj.

S novim izbornikom Željkom Babićem koji je preuzeo reprezentaciju 2015. Godine, Hrvatska osvaja brončanu medalju na Europskom prvenstvu u Poljskoj gdje je Hrvatska u utakmici drugoga kruga pobijedila domaćina Poljsku s rezultatom 37-23 te tako visokom pobjedom osigurala ulazak u polufinale. 2018. godine Hrvatska je domaćin Europskoga prvenstva. Lino Červar je ponovno na klupi hrvatske reprezentacije a na raspolaganju ima veliki kadar rukometaša, gdje će pokušat osvojiti jedino zlato koje hrvatskoj rukometnoj reprezentaciji nedostaje u kolekciji medalja koje je do sada osvojila.

Slika 2. Logo Europskog prvenstva 2018.

Izvor: <http://www.seha-liga.com> (01.09.2017.)

Hrvatska je vrlo uspješna i na klupskoj razini. Tome su najviše doprinjeli *Partizan* Bjelovar i *Rukometni klub Zagreb*. Prvi klub koji je stigao do finala nekog europskog klupskog natjecanja je bio *Partizan* iz Bjelovara u sezoni 1961/62. gdje je izgubio od njemačkog Goopingena. Najveći uspjeh kluba doživjeli su u sezoni 1971/72. kada su osvojili ovo natjecanje pobjedom u Njemačkoj protiv Gummersbacha. „Velika predstava u *Westfalenhalle* još gotovo da i nije bila okončana zviždukom, a odjednom je s klupe za igrače skočio Vjekoslav Šminderovac, tada potpredsjednik *Partizana* i dograbio veliki srebrni pehar koji s postoljem teži više od 13 kilograma.“ (Paripović, 1982).

Bjelovarčani su i sljedeće sezone igrali finale, no izgubili su od *MAI* Moskve. Po Jajčeviću (2010.) čast da bude zadnji osvajač europskog Kupa prvaka, prije nego što će taj turnir promjeniti ime europsku Ligu prvaka, pripala je Rukometnom klubu Zagreb, koji je osvajao natjecanje u sezonama 1991/92. i 1992/93. Uz ta dva naslova, Zagreb je još četiri puta igrao finale Lige prvaka i to 1994/95., 1996/97., 1997/98. i 1998/99.

3.3. Rukometna Liga prvaka – kratka povijest i sadašnjost natjecanja

EHF (*European Handball Federation*) rukometna Liga prvaka je trenutno najprestižnije i najkvalitetnije rukometno klupsko natjecanje na svijetu. Svake godine Europska rukometna federacija organizira ovo natjecanje u svrhu poboljšanja kvalitete i globalizacije rukometa, ali i da se vidi koja je najbolja i najkvalitetnija klupska momčad

Europe. Početak ovog natjecanja datira u 1956. godinu kada je organizirano prvo natjecanje europskih klubova pod nazivom europski Kup prvaka. Bilo je organizirano od strane Međunarodne rukometne federacije pošto Europske rukometne federacije još nije bilo. Na prvom izdanju sudjelovalo je 12 momčadi, a prvi naslov osvojila je rukometna momčad iz Praga. Tijekom godina je sudjelovalo sve više klubova u ovom natjecanju pa je tako u sezoni 1971/72. sudjelovalo već 22 momčadi, a prvi povijesni naslov neke momčadi sa područja Hrvatske osvojio je *Partizan* Bjelovar.

Slika 3. Partizan Bjelovar - prvaci Europe 1972.

*Izvor: <http://www.strategija.org/najbolji-rukomet-u-evropi-igrao-se-u-bjelovaru/>
(20.08.2017.)*

Više od 30 godina ovo natjecanje je nosilo ime europski Kup prvaka, sve do 1993. godine kada se osniva Europska rukometna federacija. Europska rukometna federacija preuzima brigu o klupskom natjecanju od Međunarodne rukometne federacije te joj mijenja ime u europsku Ligu prvaka. Promijenjen je i sustav natjecanja, uvedene su i grupne faze, što prije nije bio slučaj. U prvom izdanju, u sezoni 1993/94. naslov je osvojila TEKA Santander iz Španjolske.

Od sezone 2009/10. odigrano je prvo izdanje završnog turnira 4 najbolje momčadi u Ligi prvaka. Svake godine četiri najbolje ekipe nakon razigravanja po grupnoj i eliminacijskoj fazi dolaze na završni turnir koji se održava u Koelnu krajem svibnja ili početkom lipnja.

4. ANALIZA USPJEŠNOSTI RUKOMETNIH REPREZENTACIJA

U ovom radu bit će prikazano kako pomoću tablica i bodovanjem plasmana na velikim rukometnim natjecanjima izraditi uspješnost najboljih reprezentacija svijeta i na kraju, saznati koje su rukometne reprezentacije najuspješnije na europskoj, svjetskoj i olimpijskoj razini.

Dio rada koji će se temeljiti na raspravi i pogledom na današnji rukomet bit će vlastito mišljenje autora u kojem će iskazati svoje viđenje rukometa, njegove prednosti i mane, gdje se još može napredovati, a što bi trebalo ukloniti iz ove plemenite igre.

Svi ostali podaci koji će biti korišteni u ovom radu prikupljeni su iz mnoštva članaka, kako domaćih, tako i stranih koji su dostupni putem interneta, nekoliko knjiga koje se bave poviješću rukometa, njegovom tematikom, značaju rukometa u svijetu te raznih radova koji se bave još dubljom tematikom i shvaćanjem rukometa.

U ovom djelu rada bit će prikazani rezultati svih svjetskih i europskih rukometnih prvenstava te rukometnih turnira na Olimpijskim igrama. Tablice sadrže godine odigravanja prvenstava, državu ili grad (ako se radi o Olimpijskim igrama) domaćina natjecanja te četiri najbolje plasirane reprezentacije na svakom prvenstvu. Tablica 1. prikazuje način na koji će svaka reprezentacija biti bodovana, a sve ovisi o plasmanu između 1. i 4. mjesta. Nakon toga, bit će prikazani rezultati najjačeg klupskog natjecanja na svijetu, rukometne Lige prvaka, gdje će se utvrditi koji rukometni klub ima najviše naslova te iz koje države dolazi najviše pobjednika u posljednjih 25 godina.

U tablici 1. prikazano je koja mjesta i koliko bodova će reprezentacije dobivati za pojedino mjesto. Prvo mjesto nosi najviše bodova, dok 4. nosi najmanje.

Tablica 1. Bodovanje najuspješnijih reprezentacija

	1. MJESTO	2. MJESTO	3. MJESTO	4. MJESTO
BODOVI	20	15	10	5

Izvor: Obrada autora

Tablica 2. prikazuje sva dosad održana Svjetska prvenstva, godine njihovih održavanja, domaćine te najbolje plasirane reprezentacije. U obzir su se uzimale i države koje više ne postoje (Čehoslovačka, SSSR, Jugoslavija, Zapadna i Istočna Njemačka) te će se i one nalaziti u bodovanju, dakle, posebno su bile bodovana Njemačka, Istočna Njemačka i Zapadna Njemačka.

Tablica 2. Prikaz godina i država domaćina Svjetskih prvenstava i najbolje plasiranih reprezentacija na pojedinom natjecanju

Godina	Zemlja– domaćin	1. mjesto	2. mjesto	3. mjesto	4. mjesto
1938.	Njemačka	Njemačka	Austrija	Švedska	Danska
1954.	Švedska	Švedska	Zapadna Njemačka	Čehoslovačka	Švicarska
1958.	Istočna Njemačka	Švedska	Čehoslovačka	Njemačka	Danska
1961.	Zapadna Njemačka	Rumunjska	Čehoslovačka	Švedska	Njemačka
1964.	Čehoslovačka	Rumunjska	Švedska	Čehoslovačka	Zapadna Njemačka
1967.	Švedska	Čehoslovačka	Danska	Rumunjska	SSSR
1970.	Francuska	Rumunjska	Istočna Njemačka	Jugoslavija	Danska
1974.	Istočna Njemačka	Rumunjska	Istočna Njemačka	Jugoslavija	Poljska
1978.	Danska	Zapadna Njemačka	SSSR	Istočna Njemačka	Danska
1982.	Zapadna Njemačka	SSSR	Jugoslavija	Poljska	Danska
1986.	Švicarska	Jugoslavija	Mađarska	Istočna Njemačka	Švedska
1990.	Čehoslovačka	Švedska	SSSR	Rumunjska	Jugoslavija
1993.	Švedska	Rusija	Francuska	Švedska	Švicarska
1995.	Island	Francuska	Hrvatska	Švedska	Njemačka
1997.	Japan	Rusija	Švedska	Francuska	Mađarska

1999.	Egipat	Švedska	Rusija	Jugoslavija	Španjolska
2001.	Francuska	Francuska	Švedska	Jugoslavija	Egipat
2003.	Portugal	Hrvatska	Njemačka	Francuska	Španjolska
2005.	Tunis	Španjolska	Hrvatska	Francuska	Tunis
2007.	Njemačka	Njemačka	Poljska	Danska	Francuska
2009.	Hrvatska	Francuska	Hrvatska	Poljska	Danska
2011.	Švedska	Francuska	Danska	Španjolska	Švedska
2013.	Španjolska	Španjolska	Danska	Hrvatska	Slovenija
2015.	Katar	Francuska	Katar	Poljska	Španjolska
2017.	Francuska	Francuska	Norveška	Slovenija	Hrvatska

Izvor: <http://www.the-sports.org/handball-men-s-world-championship-presentation-medal-winners-sup1014.html> (22.08.2017.)

Iz tablice 3. možemo zaključiti da je Švedska reprezentacija najuspješnija u povijesti Svjetskih prvenstava po ovom načinu bodovanja. Švedska je, uz Dansku, sudjelovala na najviše svjetskih prvenstava – 23. Nakon nje slijedi Francuska, a zatim Rumunjska. Pošto neke reprezentacije imaju isti broj bodova, gleda se koja je reprezentacija ostvarila veći broj boljih plasmana. Ako su neke reprezentacije i u tom podjenake, tretirane su na tablici kao jednake, a to je slučaj s Austrijom, Katrom i Norveškom. U tablici 3 nalaze se i države koje više ne postoje (Čehoslovačka, Istočna Njemačka, Zapadna Njemačka, Jugoslavija) te su i one uzete u obzir kod bodovanja i tretirane su kao i ostale države.

Tablica 3. Ukupni bodovi reprezentacija i konačni poredak rezultata sa Svjetskih prvenstava

Rb.	Zemlja	Bodovi
1.	Švedska	175
2.	Francuska	170
3.	Rumunjska	100
4.	Danska	85
5.	Hrvatska	80
6.	Jugoslavija	80
7.	Njemačka	75
8.	Čehoslovačka	70

9.	Rusija	55
10.	Istočna Njemačka	50
11.	Poljska	50
12.	Zapadna Njemačka	40
13.	SSSR	35
14.	Mađarska	20
15.	Austrija	15
15.	Katar	15
15.	Norveška	15
18.	Slovenija	15
19.	Švicarska	10
20.	Egipat	5
20.	Tunis	5

Izvor: obrada autora

Tablica 4. prikazuje sva dosad održana Europska prvenstva, godine i države održavanja. Najviše nastupa imaju Hrvatska, Španjolska i Francuska koje su nastupale na svim Europskim prvenstvima do sada. Najviše naslova osvojila je Švedska koja je u na prvih pet natjecanja osvojila čak četiri naslova. Slijede ju Francuska sa tri te Danska i Njemačka s dva naslova.

Tablica 4. Godine i države održavanja Europskih prvenstava te najbolje plasirane reprezentacije na Europskim prvenstvima

Godina	Zemlja – domaćin	1. mjesto	2. mjesto	3. mjesto	4. mjesto
1994.	Portugal	Švedska	Rusija	Hrvatska	Danska
1996.	Španjolska	Rusija	Španjolska	Jugoslavija	Švedska
1998.	Italija	Švedska	Španjolska	Njemačka	Rusija
2000.	Hrvatska	Švedska	Rusija	Španjolska	Francuska
2002.	Švedska	Švedska	Njemačka	Danska	Island
2004.	Slovenija	Njemačka	Slovenija	Danska	Hrvatska
2006.	Švicarska	Francuska	Španjolska	Danska	Hrvatska
2008.	Norveška	Danska	Hrvatska	Francuska	Njemačka
2010.	Austrija	Francuska	Hrvatska	Island	Poljska

2012.	Srbija	Danska	Srbija	Hrvatska	Španjolska
2014.	Danska	Francuska	Danska	Španjolska	Hrvatska
2016.	Poljska	Njemačka	Španjolska	Hrvatska	Norveška

Izvor: Obrada autora

Iz tablice 5. vidljivo je da Švedska reprezentacija opet osvaja prvo mjesto po ovom načinu bodovanja. Iako Švedska, Španjolska i Danska imaju isti broj bodova, Švedska je postavljena na prvo mjesto zbog više osvojenih prvih mjesta (Švedska ima četiri naslova, Danska dva, a Španjolska nijedan). Isti je slučaj i s Francuskom i Hrvatskom jer Hrvatska nema nijedan naslov Europskih prvaka, dok Francuska ima čak tri. Ovdje se nalazi i Jugoslavija koja danas više ne postoji te je i ona uzeta u obzir kod bodovanja i tretirana kao ostala države.

Tablica 5. Ukupni bodovi reprezentacija i konačni poredak rezultata na Europskim prvenstvima

Rb.	Zemlja	Bodovi
1.	Švedska	85
2.	Danska	85
3.	Španjolska	85
4.	Francuska	75
5.	Hrvatska	75
6.	Njemačka	70
7.	Rusija	40
8.	Slovenija	15
8.	Srbija	15
10.	Island	15
11.	Jugoslavija	10
12.	Norveška	5
12.	Poljska	5

Izvor: Obrada autora

Na dosad održanih trinaest rukometnih turnira na Olimpijskim igrama, dvanaest se održavalo u zatvorenom sportskom objektu, dok su se samo 1936. godine u Berlinu rukometne utakmice igrane na velikom terenu. Po dva naslova Olimpijskih pobjednika imaju Hrvatska, Francuska, Jugoslavija i bivši Sovjetski savez, dok je aktualni Olimpijski pobjednik reprezentacija Danske.

Tablica 6. Godina i grad održavanja Olimpijskih igara te najbolje plasirane reprezentacije na svim dosad održanim Igrama u koje je rukomet bio uvršten

Godina	Grad – domaćin	1. mjesto	2. mjesto	3. mjesto	4. mjesto
1936.	Berlin	Njemačka	Austrija	Švicarska	Mađarska
1972.	München	Jugoslavija	Čehoslovačka	Rumunjska	Istočna Njemačka
1976.	Montreal	SSSR	Rumunjska	Poljska	Zapadna Njemačka
1980.	Moskva	Istočna Njemačka	SSSR	Rumunjska	Mađarska
1984.	Los Angeles	Jugoslavija	Zapadna Njemačka	Rumunjska	Danska
1988.	Seul	SSSR	Južna Koreja	Jugoslavija	Mađarska
1992.	Barcelona	ZND	Švedska	Francuska	Island
1996.	Atlanta	Hrvatska	Švedska	Španjolska	Francuska
2000.	Sydney	Rusija	Švedska	Španjolska	Jugoslavija
2004.	Atena	Hrvatska	Njemačka	Rusija	Mađarska
2008.	Peking	Francuska	Island	Španjolska	Hrvatska
2012.	London	Francuska	Švedska	Hrvatska	Mađarska
2016.	Rio de Janeiro	Danska	Francuska	Njemačka	Poljska

Izvor: <https://www.olympic.org/handball/12-team-tournament-men> (21.08.2017.)

Kao i u prethodnim tablicama i u tablici 7. možemo vidjeti da se u samom vrhu nalaze Francuska i Švedska, a da ih slijede po običaju Hrvatska, SSSR, Jugoslavija i Njemačka.

Tablica 7. Ukupni bodovi reprezentacija i konačni poredak na Olimpijskim igrama

Rb.	Zemlja	Bodovi
1.	Francuska	70
2.	Švedska	60
3.	SSSR	55
4.	Hrvatska	55
4.	Jugoslavija	55
6.	Njemačka	45
7.	Rumunjska	45
8.	Rusija	30
9.	Španjolska	30
10.	Danska	25
10.	Istočna Njemačka	25
12.	Mađarska	25
13.	ZND	20
14.	Zapadna Njemačka	20
14.	Island	20
16.	Austrija	15
16.	Južna Koreja	15
16.	Čehoslovačka	15
19.	Poljska	15
20.	Švicarska	10

Izvor: Obrada autora

U tablici 8. možemo vidjeti da u ukupnom zbroju bodova prednjači Švedska, a slijede ju Francuska, Hrvatska te Danska. Među deset najbolje plasiranih reprezentacija još se nalaze Njemačka, Jugoslavija, Rumunjska, Rusija, SSSR i Čehoslovačka. Po ovome bodovanju Švedska je najuspješnija svjetska rukometna reprezentacija.

Tablica 8. Najuspješnije reprezentacije

Rb.	Zemlja	Bodovi
1.	Švedska	320
2.	Francuska	315

3.	Hrvatska	210
4.	Danska	195
5.	Njemačka	190
6.	Jugoslavija	145
7.	Rumunjska	145
8.	Rusija	125
9.	SSSR	90
10.	Čehoslovačka	85

Izvor: Obrada autora

Tablica 9. daje uvid na sve dosad odigrane finalne susrete rukometne Lige prvaka od sezone 1993/94. kada ovo natjecanje počinje biti organizirano od Europske rukometne federacije. Tablica prikazuje po sezonama pobjednike i osvajače drugih mjesta najjačeg klupskog rukometnog natjecanja na svijetu.

Tablica 9. Godine održavanja Lige prvaka te finalisti natjecanja

Godina	Prvak	2. mjesto
1993./94.	TEKA Santander (ESP)	ABC Braga (POR)
1994./95.	Elgorriaga Bidasoa (ESP)	Zagreb (CRO)
1995./96.	Barcelona (ESP)	Elgorriaga Bidasoa (ESP)
1996./97.	Barcelona (ESP)	Zagreb (CRO)
1997./98.	Barcelona (ESP)	Zagreb (CRO)
1998./99.	Barcelona (ESP)	Zagreb (CRO)
1999./00	Barcelona (ESP)	THW Kiel (DEU)
2000./01.	Portland San Antonio (ESP)	Barcelona (ESP)
2001./02.	Magdeburg (DEU)	Veszprem (HUN)
2002./03.	Montpellier (FRA)	Portland San Antonio (ESP)
2003./04.	Celje (SLO)	Flensburg (DEU)
2004./05.	Barcelona (ESP)	Ciudad Real (ESP)
2005./06.	Ciudad Real (ESP)	Portland San Antonio (ESP)
2006./07.	THW Kiel (DEU)	Flensburg (DEU)
2007./08.	Ciudad Real (ESP)	THW Kiel (DEU)
2008./09.	Ciudad Real (ESP)	THW Kiel (DEU)
2009./10.	THW Kiel (DEU)	Barcelona (ESP)

2010./11.	Barcelona (ESP)	Ciudad Real (ESP)
2011./12.	THW Kiel (DEU)	Atletico de Madrid (ESP)
2012./13.	HSV Hamburg (DEU)	Barcelona (ESP)
2013./14.	Flensburg (DEU)	THW Kiel (DEU)
2014./15.	Barcelona (ESP)	Veszprem (HUN)
2015./16.	Vive Tauron Kielce (POL)	Veszprem (HUN)
2016./17.	RK Vardar (MKD)	Paris Saint-Germain (FRA)

Izvor: Obrada autora

Na slici.4 možemo vidjeti aktualnog prvaka Europe – Vardar iz Skoplja. Nalov su osvojili u posljednjim trenucima utakmice protiv francuskog Paris Saint-Germaina. Kada je Ivan Čupić zabio gol za naslov Lige prvaka. „Vardar je rukometni prvak Europe, a Ivan Čupić njihov junak“. (Pinević, 2017.)

Slika 4. Rk Vardar - prvaci Europe 2017.

Izvor:<http://sportfulltime.blogspot.hr/2017/06/rk-var-dar-skopje-won-mens-velux-ehf.html> (01.09.2017.)

U tablici 10. prikazano je koji su najuspješniji klubovi u rukometnoj Ligi prvaka. U tablici se može vidjeti da rukometni klub iz Barcelone najuspješniji jer uz 8 osvojenih naslova ima još i 3 izgubljena finala, što znači da je Barcelona igrala sveukupno u 11 finala. Slijede ju njemački *THW Kiel* s 3 naslova i sveukupno 7 finala, te španjolski

Ciudad Real s 3 naslova i ukupno 5 igranih finala. Rukometni klub Zagreb sudjelovao je 4 puta u finalu, no nijednom nije osvojio naslov prvaka.

Tablica 10. Najuspješniji klubovi u EHF rukometnoj Ligi prvaka

Klub	Broj naslova	Sudjelovanje u finalu
Barcelona	8	3
THW Kiel	3	4
Ciudad Real	3	2
Flensburg	1	2
Elgorriaga Bidasoa	1	1
TEKA Santander	1	0
Magdeburg	1	0
Montpellier	1	0
Celje	1	0
HSV Hamburg	1	0
Vive Tauron Kielce	1	0
RK Vardar	1	0
Zagreb	0	4
Veszprem	0	3
ABC Braga	0	1
Atletico de Madrid	0	1
Paris Saint-Germain	0	1

Izvor: Obrada autora

U tablici 11. prikazane su države koje broje najviše osvajača rukometne Lige prvaka, te se može zaključiti iz prikaza na tablici da Španjolska ima čak 14 osvojenih naslova te još 9 sudjelovanja u finalu. Sveukupno 23 sudjelovanja u finalima za španjolske klubove. Slijedi ih Njemačka koja broji 6 osvojenih naslova i još 6 sudjelovanja u finalima, sa sveukupnim brojem od 12 sudjelovanja u finalima za njemačke klubove. Hrvatska, Mađarska i Portugal nemaju osvajače rukometne Lige prvaka, ali su njihovi klubovi bili finalisti tog natjecanja.

Tablica 11. Države s najviše osvajača i finalista Lige prvaka

Država	Broj naslova	Sudjelovanje u finalu
Španjolska	14	9
Njemačka	6	6
Francuska	1	1
Slovenija	1	0
Poljska	1	0
Makedonija	1	0
Hrvatska	0	4
Mađarska	0	3
Portugal	0	1

Izvor: Obrada autora

5. RASPRAVA

Istraživanjem se željela prikazati povijest svih navedenih rukometnih natjecanja te otkriti koje su najuspješnije rukometne reprezentacije u povijesti ovoga sporta. Ovim načinom bodovanja dokazano je da švedska rukometna reprezentacija najuspješnija u povijesti ovih natjecanja koji su uzeti u obzir kod bodovanja. Veliki broj medalja osvojili su u vrijeme kada rukomet nije bio poznat kao brza igra, što je švedskim velikim i jakim igračima odgovaralo, kao i igračima iz istočnog djela Europe. Kasnijih godina, kada je u rukometu počela modernizacija (sve više su bili poželjni agilniji i brži igrači), dominaciju u osvajanju medalja počele su preuzimati zapadne zemlje poput Španjolske, Francuske, Njemačke, a tako je i danas. Danas je u rukometu popularan takozvani *run and gun* rukomet. U obzir dolaze samo brzina, izdržljivost, vrlo veliki kapacitet fizičke snage u kojem prednjače Francuska, Njemačka, Danska, a posebno Norveška. Hrvatsku bi mogli također staviti u tu skupinu, no to nažalost nije do kraja izraženo, odnosno, naši igrači nemaju toliku snagu da 60 minuta igraju na najvišem mogućem nivou, a rukomet se danas tako igra i igrat će se još dugo na taj način.

Možda najbolji primjer toga je reprezentacija Norveške, koji nikad nisu osvojili medalju na nekom natjecanju sve do svjetskog srebra 2017. godine. Uveli su reformu u rukomet,

mnogo trče, a tehnički su vrlo dobri te su momčad koja može i koja hoće osvajati veliki broj medalja u bliskoj budućnosti.

Momčadi koje su nekada bile dominantne, danas više nisu, i to će se mijenjati kroz vrijeme, kao što je to vidljivo i u tablicama.

6. ZAKLJUČAK

Sukladno provedenim istraživanjima, donesen je zaključak da se najkvalitetniji i najbolji rukomet igra u europskim zemljama. Također, vidljivo je kako razvijenije zemlje stvaraju bolje rezultate od manje razvijenijih zemalja. Analizom je utvrđeno da u rukometnoj Ligi prvaka dominiraju klubovi iz Španjolske i Njemačke koje skoro pa svake godine imaju predstavnika u finalu rukometne Lige prvaka. No, u posljednje vrijeme rukomet postaje globalni sport i igra se u puno više zemalja nego 40-50 godina unazad. Hrvatska je od osamostaljenja igrala veliku ulogu u većini natjecanja na kojima je sudjelovala pa je najsajnije trenutke ostvarila osvajajući dvije zlatne medalje na Olimpijskim igrama te jednog zlata na svjetskim prvenstvima.

Detaljnija istraživanja mogla bi pokazati koja reprezentacija ima najviše postignutih golova, odnosno, najbolji učinak vratara. Također, može se istražiti koja reprezentacija ima najbolju gol razliku, najviše realiziranih sedmeraca, neprisiljenih pogrešaka, najviše minuta isključenja, itd. Ista ta daljnja istraživanja bi se mogla provesti i u klupskim natjecanjima.

7. LITERATURA

1. Harazin, H. "Prvi put" – zajedništvo zlatne rukometne generacije. <http://www.hrvatskareprezentacija.hr/prvi-put-zajednistvo-zlatne-rukometne-generacije/> (01.09.2017.)
2. Horvat, H. (1998). Rukomet – moj život (ur. Jovan Paripović). Zagreb, Novinsko – nakladnička radna organizacija „Sportska tribina“.
3. Hrvatski rukometni savez. Mi znamo što je uspjeh. <http://hrs.hr/uspjesi/> (18.09.2017.)
4. Jajčević, Z. (2010). 225 godina športa u Hrvatskoj. Osijek, Streljački savez Osječko – baranjske županije.
5. Jajčević, Z. Povijest rukometa. <http://hrs.hr/povijest/> (22.08.2017.)
6. Kermeci, R. (10.01.2017.) Povijest rukometa <http://www.sportilus.com/sportopedia/povijest-rukometa>
7. Magdić, Z. (2007). Bljeskovi i oluje Hrvatskoga sporta. Zagreb, HKZ – hrvatsko slovo d.o.o.
8. Malić, Z. (1999). Rukomet – pogled s klupe. Zagreb, vlastita naklada.
9. Olympic. Handball. <https://www.olympic.org/handball/12-team-tournament-men> (21.08.2017.)
10. Paripović, J. (1982). Omladinski rukometni klub „Partizan“ Bjelovar 1955 – 1981. Bjelovar, Omladinski rukometni klub „Partizan“ Bjelovar.
11. Pinević, D. (05.06.2017.) Čupić bacio u trans cijelo Skoplje! Pogledajte urnebesnu reakciju makedonskog komentatora, hrvatski junak otkrio detalje pobjedničke akcije. <http://sportske.jutarnji.hr/sportmix/rukomet/video-cupic-bacio-u-trans-cijelo-skoplje-pogledajte-urnebesnu-reakciju-makedonskog-komentatora-hrvatski-junak-otkrio-detalje-pobjednicke-akcije> (18.09.2017.)
12. Povijest rukometa. <http://www.svijet-rukometa.com/index.php/2012-09-04-22-45-52/rukometna-pravila/104-izrada/103-historija> (14.09.2017.)
13. Rukomet. Hrvatska enciklopedija. Leksikografski zavod Miroslav Krleža. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=53693> (14.09.2017.)
14. SEHA handball league. <http://www.seha-liga.com/> (01.09.2017.)

15. Sport Full Time. RK Vardar Skopje won the men's VELUX EHF Champions League 2017. <http://sportfulltime.blogspot.hr/2017/06/rk-varadar-skopje-won-mens-velux-ehf.html> (01.09.2017.)
16. Sportska kupusara. Najbolji rukomet u Evropi igrao se u Bjelovaru. <http://www.strategija.org/najbolji-rukomet-u-evropi-igrao-se-u-bjelovaru/> (20.08.2017.)
17. Šimac, I. (10.01.2011.) Povijest svjetskih prvenstava: Svi prvaci svijeta u rukometu. https://gol.dnevnik.hr/clanak/sp_rukomet/povijest-svjetskih-prvenstava-svi-prvaci-svijeta-u-rukometu.html (14.09.2017.)
18. TheSports.org. Handball - Men's World Championship - Prize list. <http://www.the-sports.org/handball-men-s-world-championship-presentation-medal-winners-sup1014.html> (22.08.2017.)

Popis tablica

Tablica 1. Bodovanje najuspješnijih reprezentacija	14
Tablica 2. Prikaz godina i država domaćina Svjetskih prvenstava i najbolje plasiranih reprezentacija na pojedinom natjecanju	15
Tablica 3. Ukupni bodovi reprezentacija i konačni poredak rezultata sa Svjetskih prvenstava.....	16
Tablica 4. Godine i države održavanja Europskih prvenstava te najbolje plasirane reprezentacije na Europskim prvenstvima.....	17
Tablica 5. Ukupni bodovi reprezentacija i konačni poredak rezultata na Europskim prvenstvima	18
Tablica 6. Godina i grad održavanja Olimpijskih igara te najbolje plasirane reprezentacije na svim dosad održanim Igrama u koje je rukomet bio uvršten	19
Tablica 7. Ukupni bodovi reprezentacija i konačni poredak na Olimpijskim igrama...	20
Tablica 8. Najuspješnije reprezentacije	20
Tablica 9. Godine održavanja Lige prvaka te finalisti natjecanja	21
Tablica 10. Najuspješniji klubovi u <i>EHF</i> rukometnoj Ligi prvaka	23
Tablica 11. Države s najviše osvajača i finalista Lige prvaka.....	24

Popis slika

Slika 1. Olimpijski pobjednici 1996.	10
Slika 2. Logo Europskog prvenstva 2018.	12
Slika 3. Partizan Bjelovar - prvaci Europe 1972.	13
Slika 4. Rk Vardar - prvaci Europe 2017.	22